

Miten pankkeja ja muita rahoituslaitoksia valvotaan?

Jukka Vesala
Rahoitustarkastus

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

Esityksen sisältö:

- Rata lyhyesti
- Pankkien ja muiden rahoituslaitosten vakavaraisuusvalvonta

Ratan toiminta-alueet:

Valvonta

Säntely

- Vakavaraisuusvalvonta
- Markkina- ja arvonalvonta
- Menettelytavat
- Maksu- ja atk-järjestelmät
- Valvontayhteistyö (VVV, ulkomaiset valvojat)

Rata

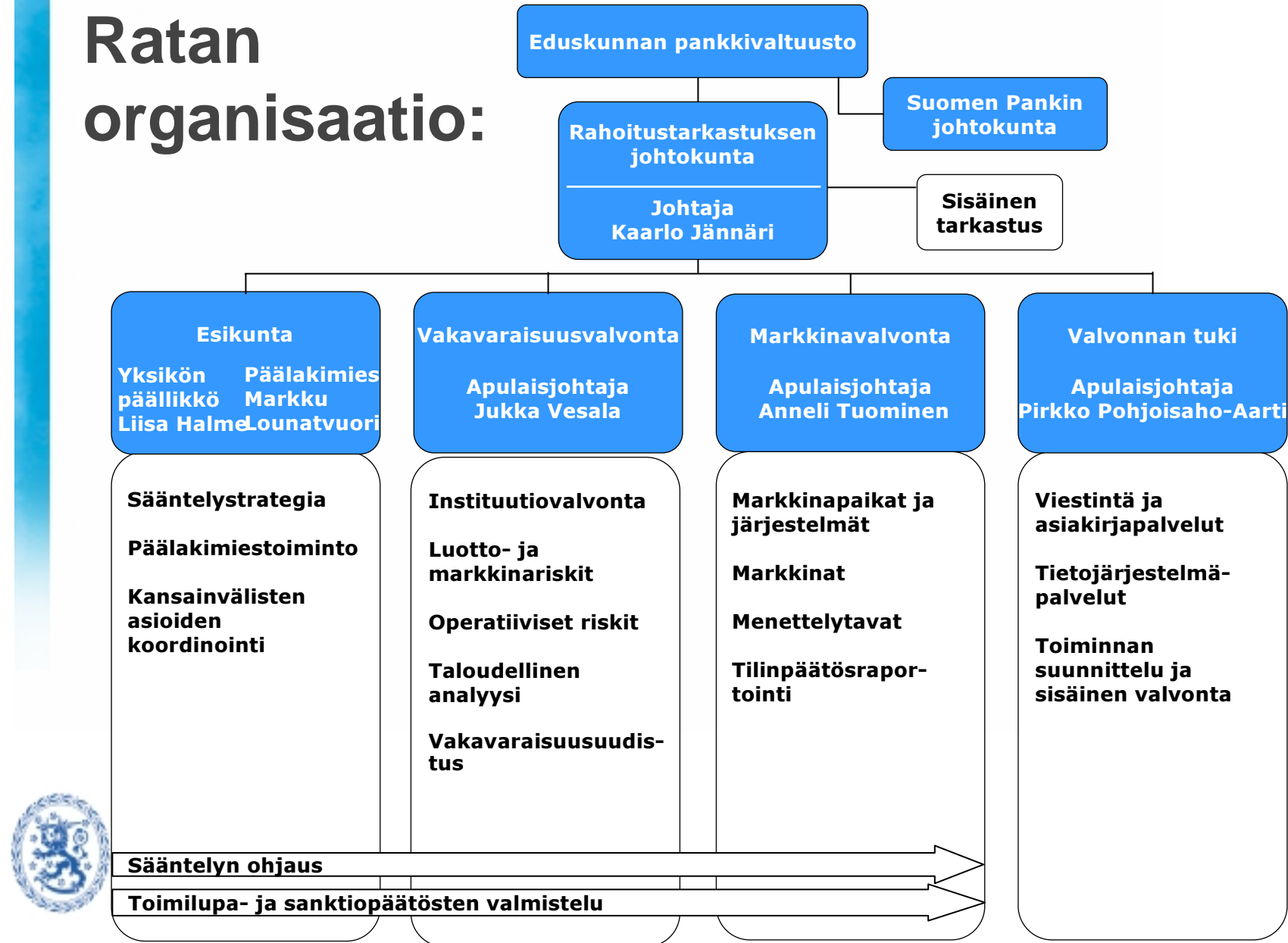
- Osallistuminen lakien valmisteluun
- Omat määräykset, ohjeet
- Toimiluvat
- Sanktiot

Kv-toiminta

- EU:n säätely- ja valvontayhteistyö
- Kv. kehityksen seuranta

Ratan organisaatio:

Pankkien ja muiden rahoituslaitosten vakavaraisuusvalvonta:

- Miksi vakavaraisuusvalvontaa?
- Mitä opimme pankkikriiseistä (ei vain Suomessa)?
- Miten Ratan toimintaa on kehitetty?
- Vakavaraisuusvalvonnan uudistus (Basel II)
- EU:n sääntely- ja valvontayhteistyö
- Valvottavien toimintaympäristö ja tila

Miksi vakavaraisuusvalvontaa?

- Pankeilla keskeinen rooli kansantaloudessa maksujen välittäjinä, talletus-, luotonanto- ym. palvelujen tarjoajina:
  - Pankkien vakaus edellytys rahoitusmarkkinoiden vakaudelle.
  - Häiriöt pankkien toiminnassa välittyvät koko kansantalouteen.
- Tallettajien varallisuuden turvaaminen.
- Muidenkin rahoituslaitosten vakavaraisuusvalvonta tarpeen mm. sijoittajansuojan vuoksi.

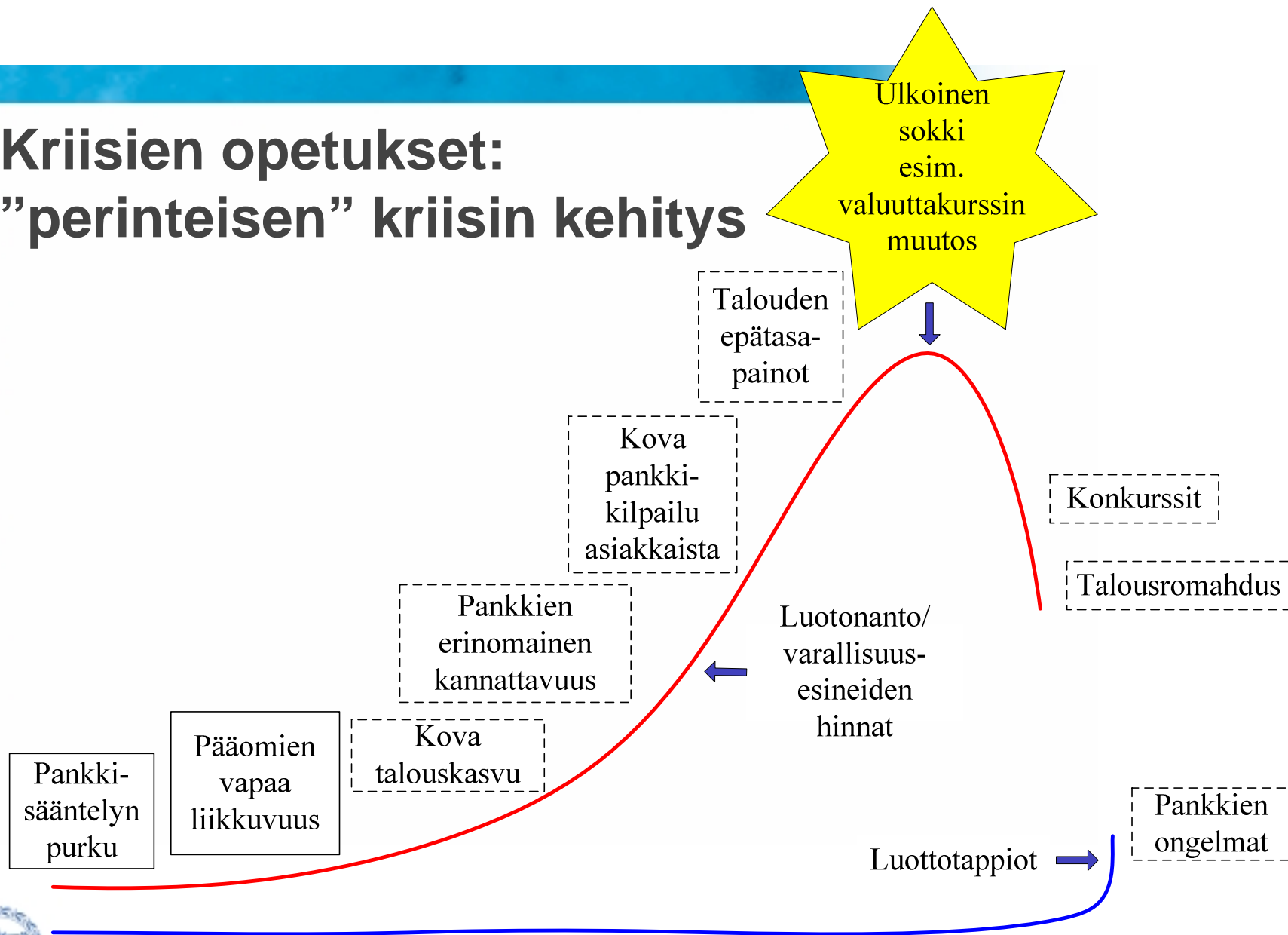

Mitä opimme pankkikriiseistä?

- ”Perinteiset” pankkikriisit:
  - Latinalainen Amerikka (Chile, Argentiina) 1980-luvulla
  - USA:n säästöpankit 1980-luvulla
  - Ison-Britannian säästöpankit 1990-luvun alussa
  - Norja, Ruotsi, Suomi 1990-luvun alussa
  - Brasilia 1994
  - Asian ”nousevat taloudet” (Thaimaa, Korea, Filippiinit) 1997-1998

Kriisien opetukset: ”perinteisen” kriisin kehitys

Kriisien opetukset (1):

- Vanhentuneen lainsäädännön ja valvonnan uudistaminen:
  - Lainsäädäntö: tehokas vakavaraisuussäntely (pääoman riittävyys, suuret riskikeskittymät ym.)
  - Tehokas viranomaisvalvonta ja riittävät valvontakeinot:
    - riskiperusteinen, ennakoiva valvonta laillisuusvalvonnan lisäksi
    - valvojan riittävä toimivalta
    - tehokas viranomaisyhteistyö

Kriisien opetukset (2):

- Omistajien ja johdon vastuun korostaminen:
  - tehokas riskienhallinta, asiakkaiden tunteminen, nopeaan kasvuun liittyvien riskien tiedostaminen
  - luotettava hallinto ja terveet menettelytavat
  - sääntöjen ja lakien noudattaminen
  - toiminnan läpinäkyvyys, tiedottaminen
  - jatkuvuussuunnittelu ja kriisienhallinta

Muutokset markkinoilla: uusia riskilähteitä entisten lisäksi

- Markkinariskien merkitys lisääntynyt pankkien markkinatoimintojen kasvamisen myötä.
  - Kasvanut ”IT-riippuvuus” ja toimintojen monimutkaistuminen lisänneet operatiivisia riskejä.
  - Likviditeettiriskit ja maksujärjestelmiin liittyvät riskit kasvaneet rahoitusmarkkinoiden volyymin suuren kasvun vuoksi.
- Uudet riskit huomioitava valvonnassa perinteisten luottoriskien lisäksi.

Miten Ratan toimintaa on kehitetty?

- **Ratan toiminnan tavoite täsmennetty laissa:**
  - Tavoitteena rahoitusmarkkinoiden vakaus ja luottamuksen säilyminen rahoitusmarkkinoihin.
    - Rahoitusmarkkinoilla toimivat instituutiot säilyvät kaikissa olosuhteissa riittävän toimintakykyisinä tuottaakseen rahoituspalveluja ja vastatakseen sitoumuksistaan asiakkaille.
    - Mahdollisten rahoitusalan konkurssien seurausvaikutukset ovat hallittuja.

Ratan strategia (1):

- Visiona ennakoiva valvoja, joka tunnistaa ennakolta riskit ja täydentää instituutioiden omaa vastuunottoa.
  - Tavoite: valvottavien riskinkantokyky hyvä ja hallintokulttuuri terve.
  - Sääntelyn ulottaminen tehokkaasti kaikkiin valvottaviin rahoituslaitoksiin.
  - Valvonnan kohdentaminen riskiherkimpiin ja keskeisimpiin instituutioihin ja toimintoihin.

Ratan strategia (2):

- Rata pyrkii toteuttamaan vastuullisuuden periaatteet kaikessa sääntely- ja valvontatoiminnassaan:
  - Suhde lainsäätäjään (parlamentaarinen vastuullisuus): pankkivaltuustokytkentä
  - Suhde hallitusvaltaan: työn/informaation jako VM:n kanssa
  - Oikeudellinen vastuullisuus: päätösten valituskelpoisuus, vahingonkorvaus
  - Suhde valvottaviin: standardit, tiedotustilaisuudet, jatkuva keskustelu
  - Suhde suureen yleisöön: yleisön valistustehtävät, tiedotus, analyysit (Rata tiedottaa)

→ <http://www.rahoitustarkastus.fi/fin>

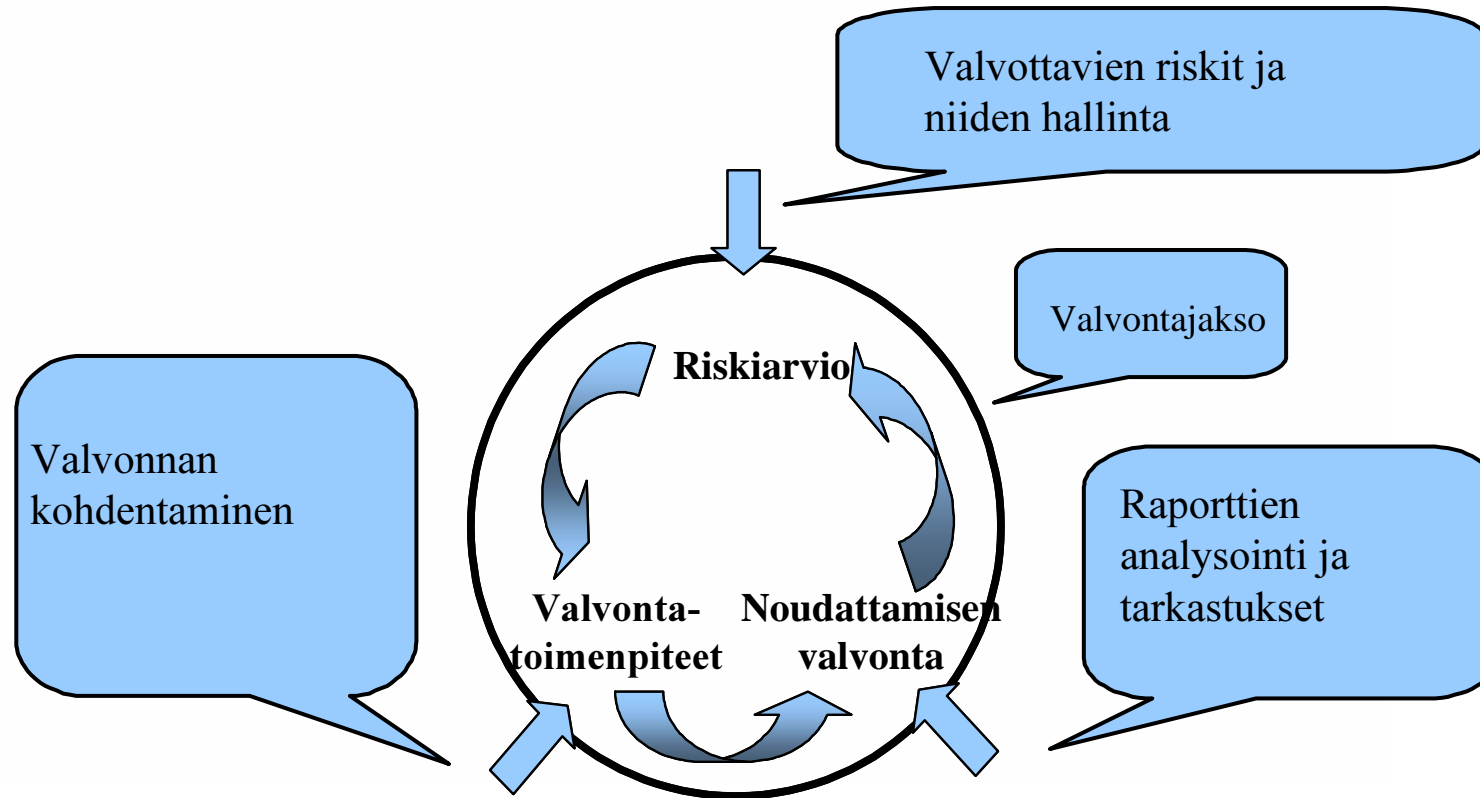

Vakavaraisuusvalvonnan painopistealueet 2005-2007

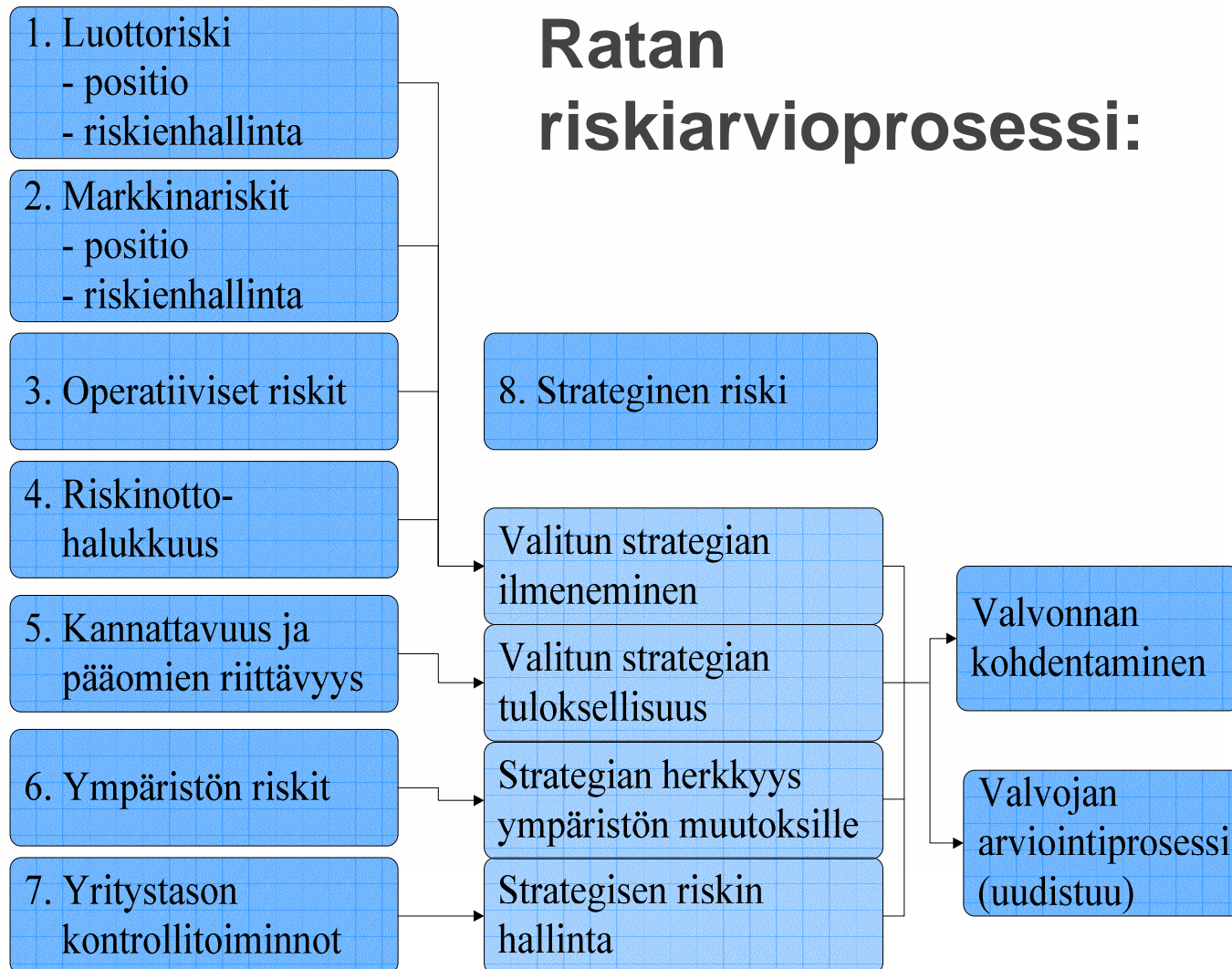
- Riskiperusteisen valvonnan kehittäminen edelleen (riskiarvioprosessi)
- Basel II vakavaraisuusuudistuksen läpivienti Ratassa ja valvottavien valmistautumisen tukeminen
- Valvottavien pääomanhallintaprosessin arviointi
- Valvottavien hallintokulttuurin ja hallinnon luotettavuuden valvonta
- Operatiivisten riskien hallinnan valvonta
- Koti- ja ulkomaisen viranomaisyhteistyön tehostaminen

Riskiperusteinen valvonta:

Ratan riskiarvioprosessi:

Basel II vakavaraisuusuudistus (2007 alkaen):

Pilari 1:
Minimipääoma-
vaatimukset

- luottoriski
- markkinariskit
- operatiivinen riski

Pilari 2:
Valvojan
kokonaisarvio

- muut riskit
- pääoman hallintaprosessi
- mahdollinen lisöpääomavaatimus

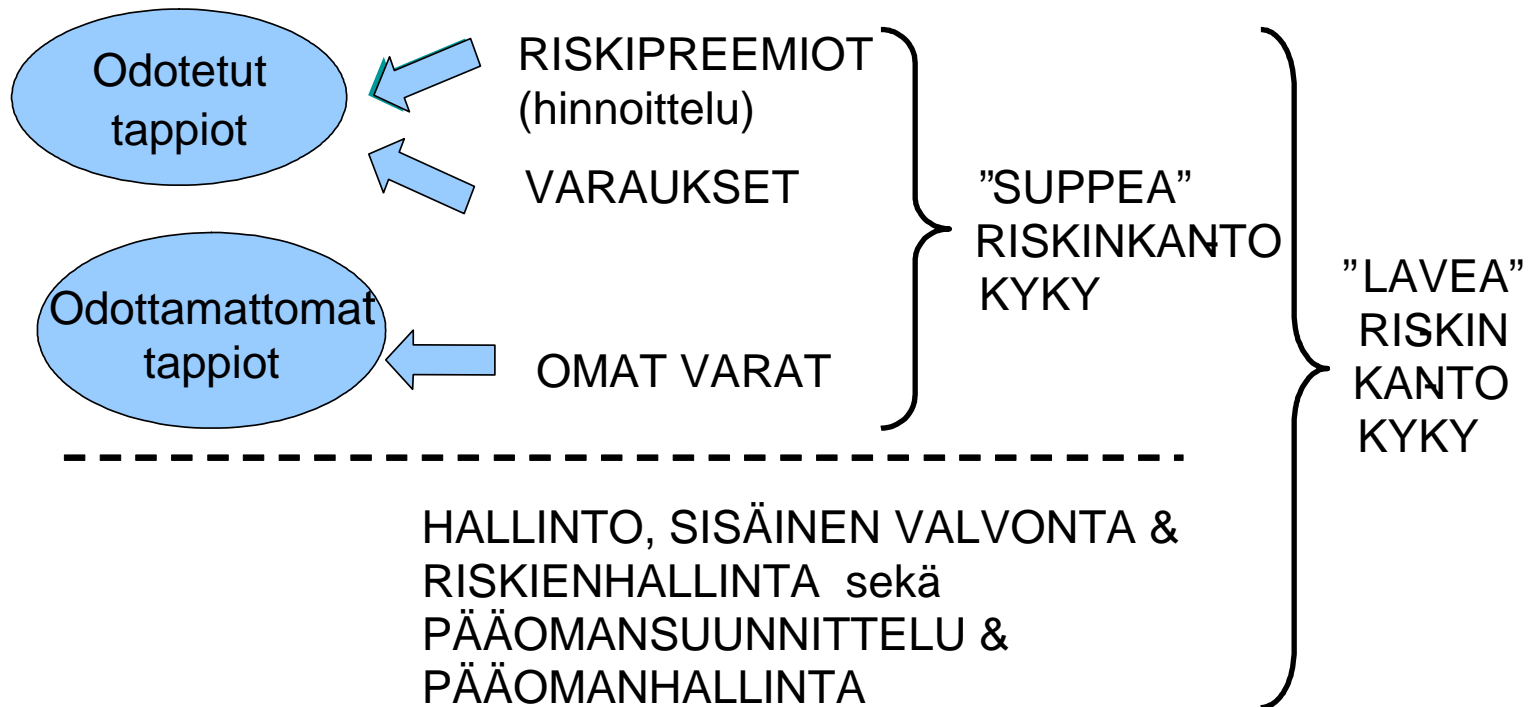
Pilari 3:
Tiedon
julkistaminen

- Pääomavaatimukset aiempaa paljon riskiperusteisempia
- Valvottavalla vastuu pääomahallinnan prosessista
- Vakavaraisuuden kokonaistarkastelu enemmän kuin minimivaatimusten täyttäminen

- Riskejä vastaava pääoma ja luotettava hallinto
- Pankin omaa toimintaa tukee tehokas valvonta ja markkinakuri

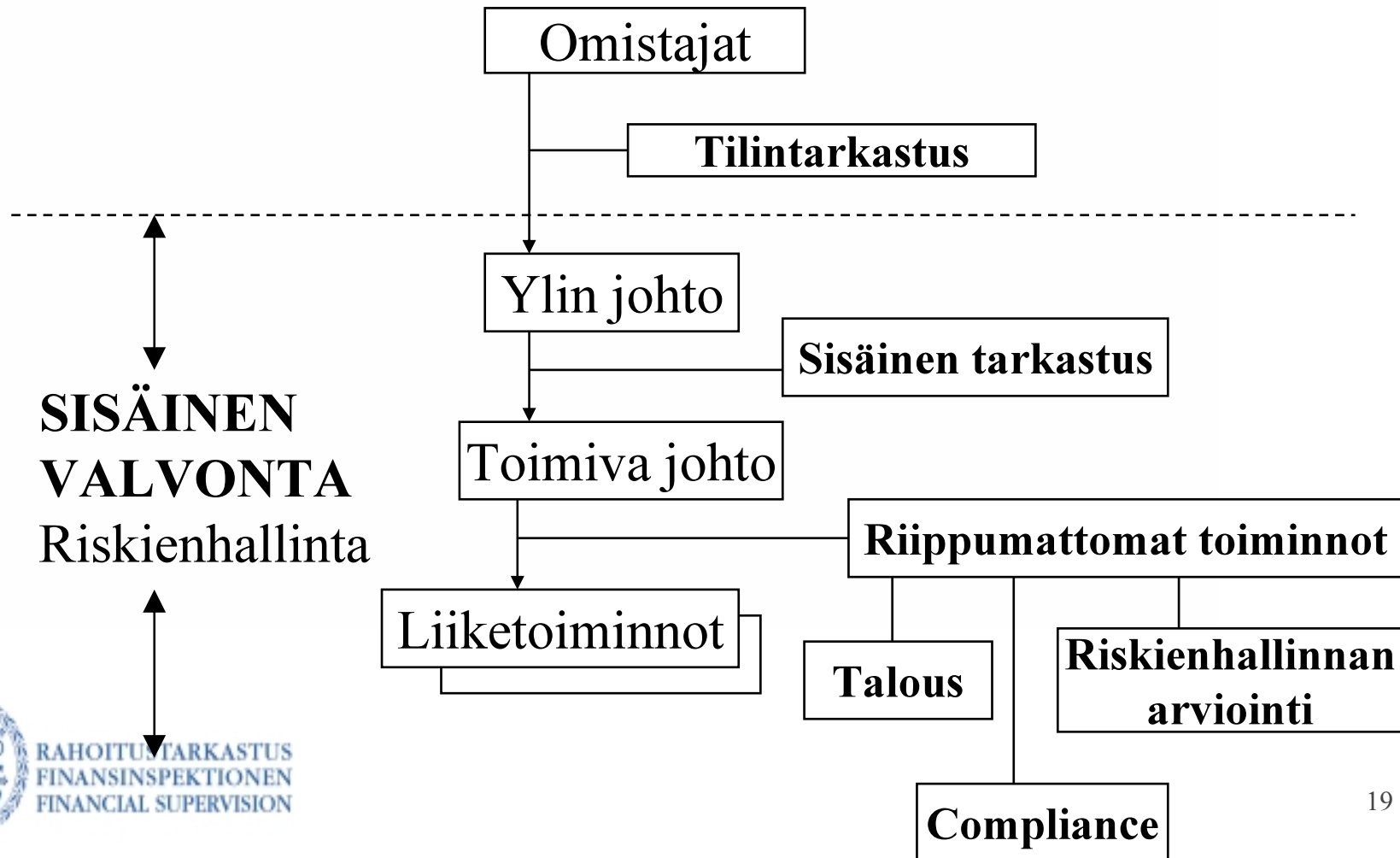
Basel II kattaa riskinkantokyvyn eri ulottuvuudet:

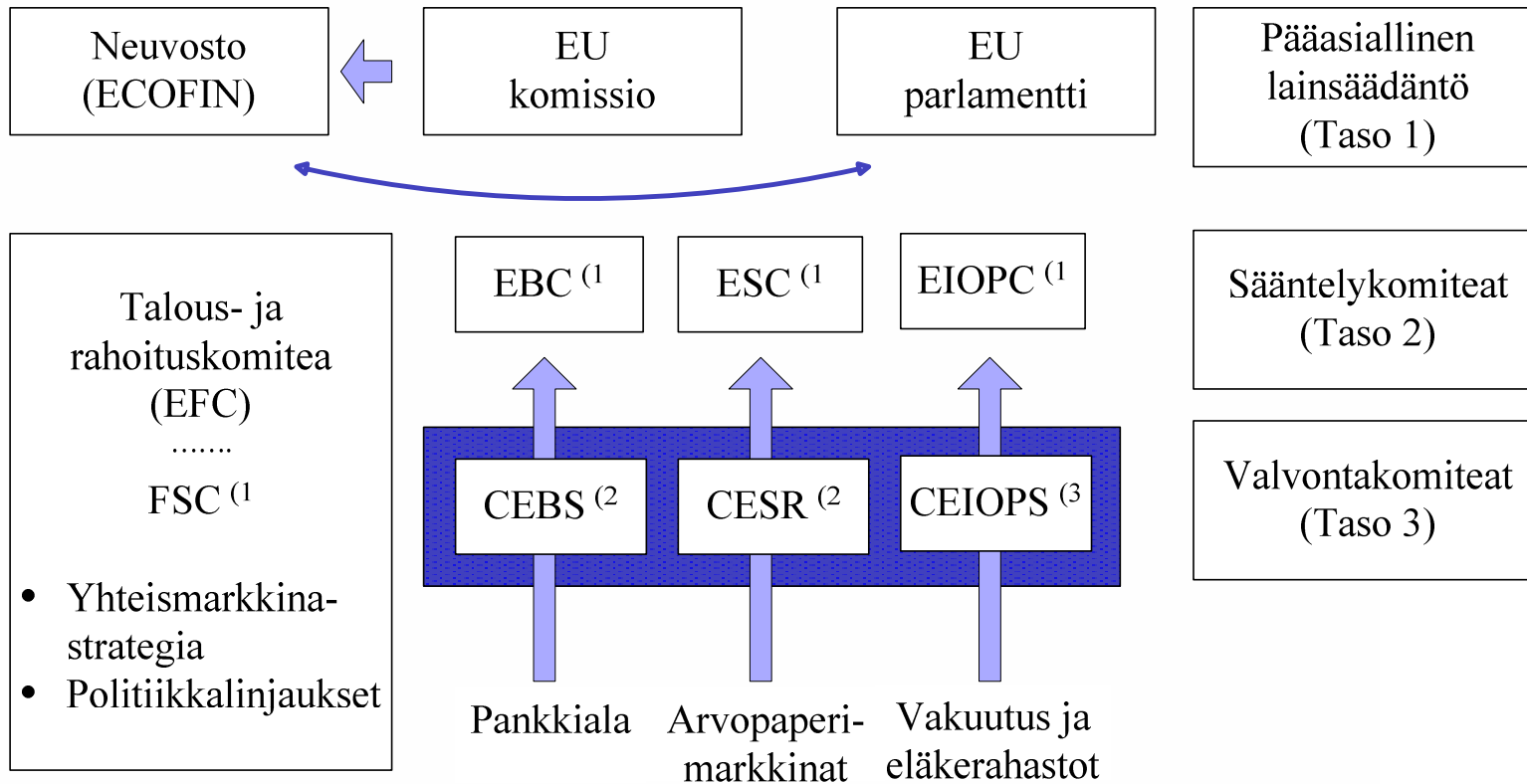
Luotettava hallinto, hyvä sisäinen valvonta, riskien ja pääomanhallinta
⇒ RISKINKANTOKYKY KASVAA

Heikko hallinto, huono sisäinen valvonta, riskienhallinta & puutteellinen pääomanhallinta
⇒ LAADULLISET RISKIT KASVAVAT

Valvottavien hallintokulttuuri: sisäisellä valvonnalla tärkeä rooli

EU-tason sääntely ja valvontayhteistyö:

- 1) Ministeriöt
- 2) Valvojat ja keskuspankit
- 3) valvojat

Valvottavien toimintaympäristö ja tila:

- Taloudellinen toimintaympäristö suotuisa:
  - Maailman talouden kasvu ripeää
  - Suomen talous kasvanut euro-aluetta nopeammin
  - Osakevaihto vilkasta
  - Suomalaisten yritysten taseet vahvoja ja konkurssien määrä vähentynyt
  - Kotitalouksien reaalitulot kasvaneet ja työllisyys hieman kohentunut
  - Kuluttajien luottamus omaan talouteen säilynyt vahvana

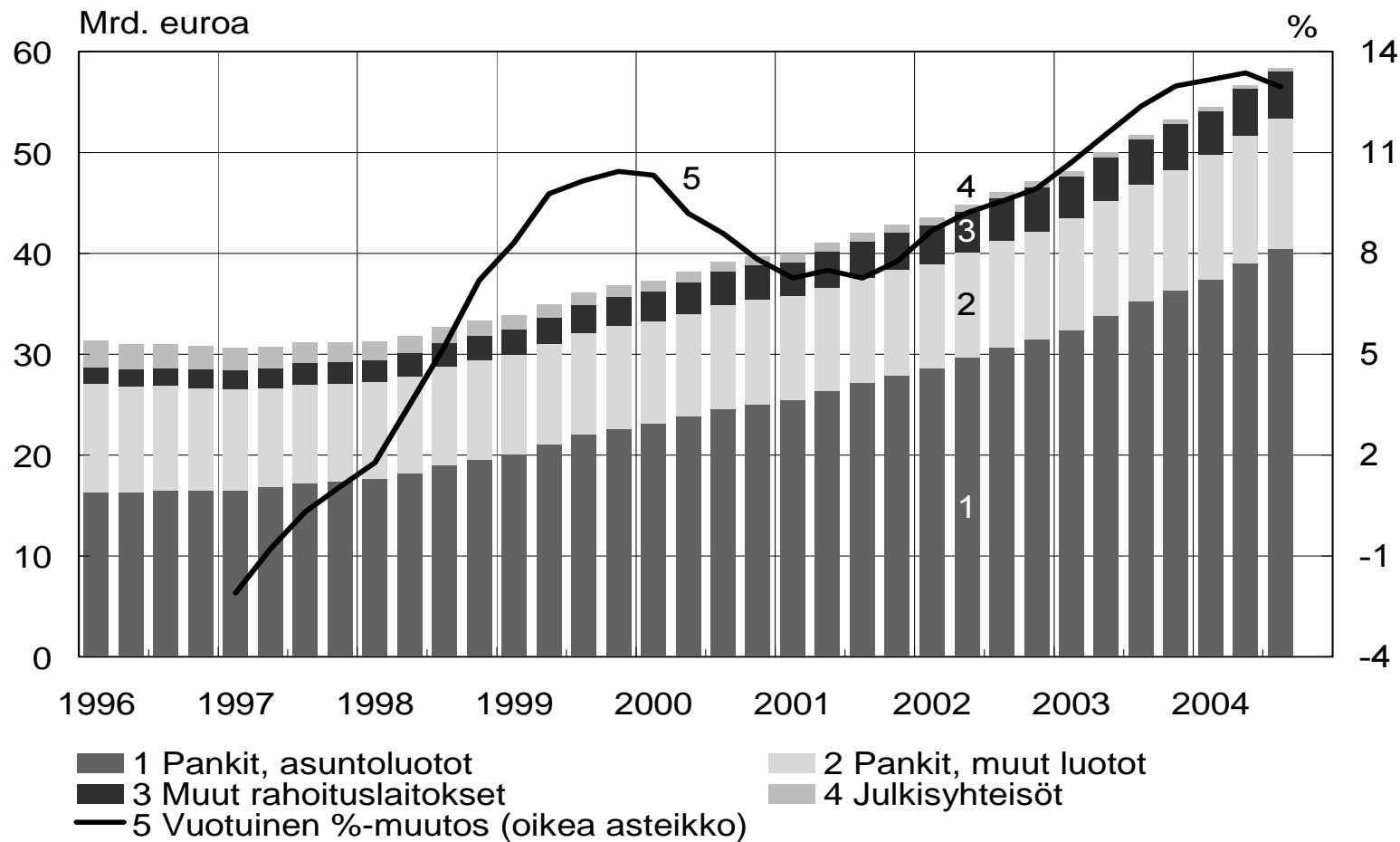

Pankkien kannattavuus ja vakavaraisuus hyvää tasoa:

- Kannattavuus parani 2004 edellisvuodesta
  - Tuotot kasvoivat ja kulut pysyivät kurissa
  - Rahoituskatteet kestivät luottokorkojen laskupaineen
  - Marginaalit kapeita, volyymit korvaavat
  - Muut tuotot kasvoivat volyymien myötä
- Pankkisektorin vakavaraisuusaste korkea

Kotitalouksien luottokanta

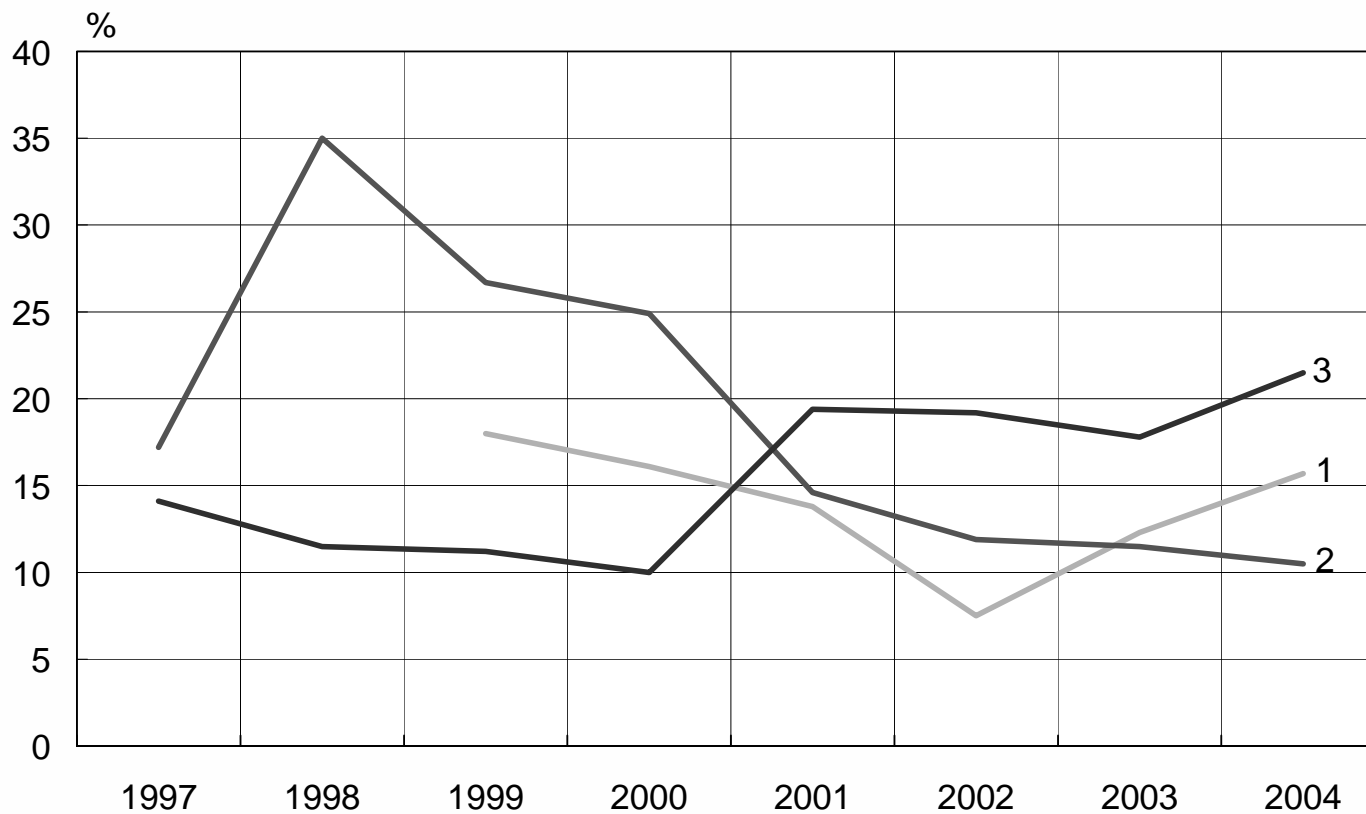

Lähde: Tilastokeskus, luottokantatilasto.

RAHOITUSTARKASTUS
 FINANSINSPEKTIONEN
 FINANCIAL SUPERVISION

Pankkien tunnuslukuja: Oman pääoman tuotto prosentti (ROE, %)

— 1 Nordea — 2 OP-ryhmä — 3 Sampo, luottolaitos- ja sijoituspalvelutoiminta

Lähde: Pankkien tulostiedotteet.

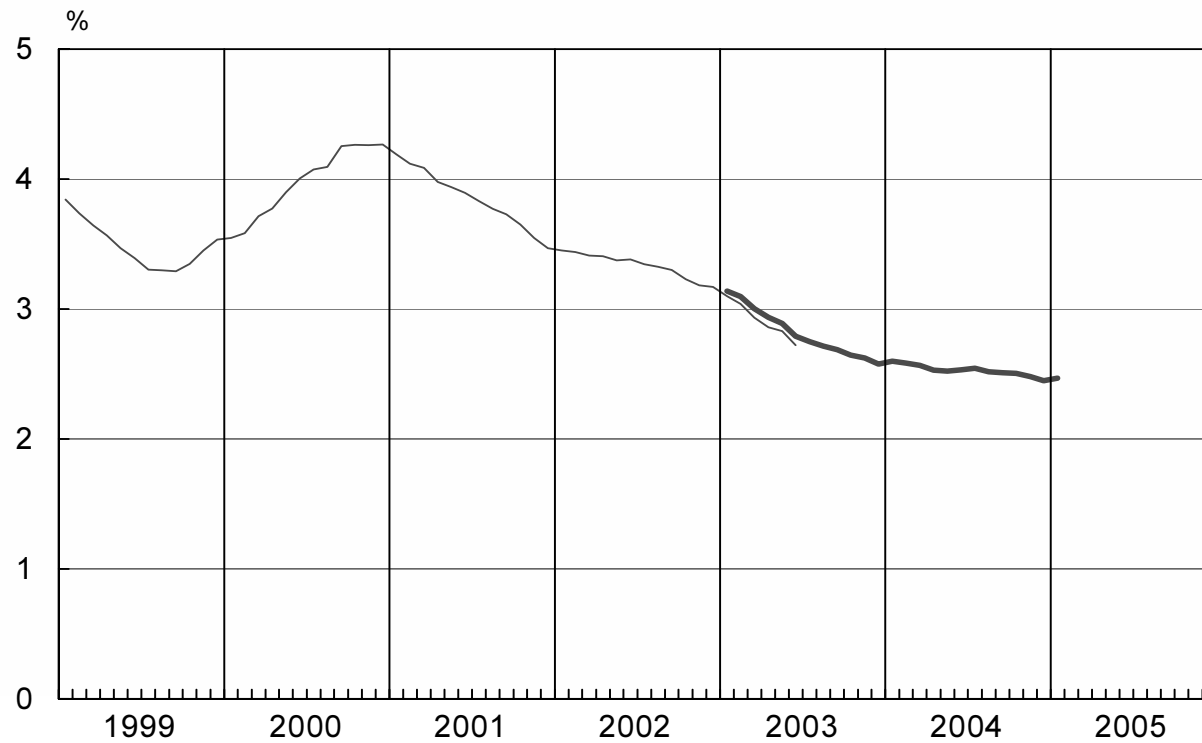

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

PANKKIEN KORKOMARGINAALI

7.3.2005
276
TO

— Lainakannan kesikorko ./ Talletuskannan kesikorko
— Lainakannan kesikorko ./ Talletuskannan kesikorko (uusi tiedonkeruu)

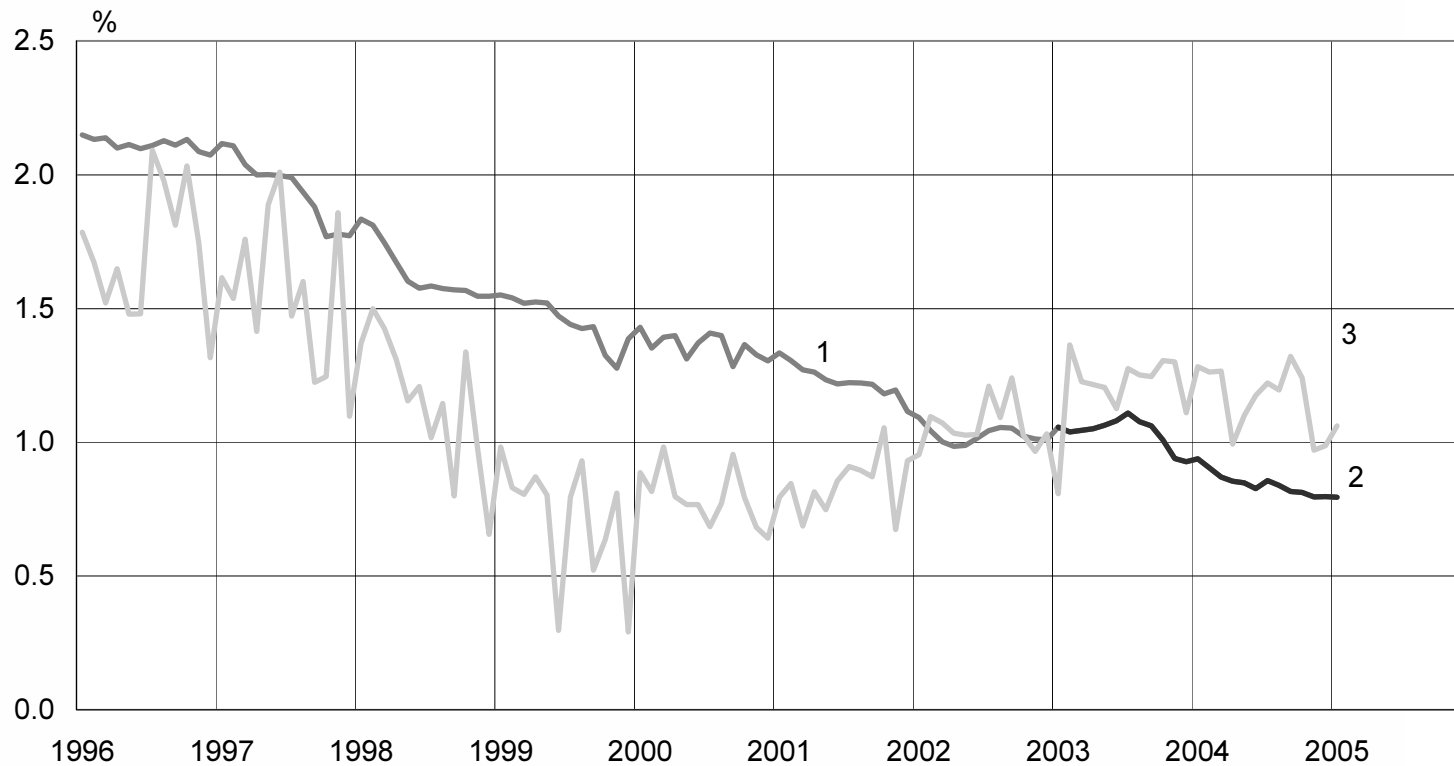

Lähde: Suomen Pankki.
Tiedonkeruu muuttui 1.1.2003.

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

Talletuspankkien uusien asunto- ja yritysluottojen korkomarginaalit

- 1 Uusien asuntoluottojen korkomarginaali (vanha tiedonkeruu*)
- 2 Uusien asuntoluottojen korko – 12 kk:n euribor (uusi tiedonkeruu)
- 3 Uusien yritysluottojen korko – 3 kk:n euribor

* On laskettu painotettuna keskiarvona eri korkosidonnaisuuksien marginaaleista.

Lähde: Suomen Pankki.

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

Pankkien riskit:

Luottoriskit:

- Luottosalkun laatu pysynyt erittäin hyvänä luottokannan voimakkaasta kasvusta huolimatta
  - Järjestämättömien saamisten osuus luottokannasta vain 0,36 %
  - Luottotappioiden osuus luottokannasta vain 0,16 % (kotitaloudet 0,09 %)

Rahoitusriski:

- Luotonannon kovaa kasvua rahoitettu talletuksilla ja joukkovelkakirjalainoilla
- Talletuksilla katetaan noin 80 % luotonannosta, mutta riippuvuus markkinaehtoisesta rahoituksesta kasvanut
- Likviditeettiasema hieman heikentynyt, mutta edelleen hyvä

Markkinariskit:

- Suojautuminen tehokasta, riskit hallinnassa

Tulevaisuuden riskejä pankkisektorilla:

- Kilpailu kiristyy entisestään:
  - Kapea korkomarginaali, voimakas lainananto, pitkät laina-ajat
  - Riittävät vakuusvaatimukset, varautuminen riskeihin?
    - Jos talouden näkymät heikkenevät:
      - velanhoitokyky heikkenee
      - arvonalentumiskirjaukset kasvavat
- Operatiiviset riskit
- Vakaustilanne pankkisektorilla kuitenkin hyvä (stressitestit eivät anna aiheutta huoleen).

Muut rahoituslaitokset:

- Sijoitusrahastojen määrä kasvanut ja valikoima laajentunut. Rahastosäästäminen kasvanut voimakkaasti (36% vuonna 2004):
  - nettomerkinnot osakerahastoihin kaksinkertaistuivat
  - korkorahastot kuitenkin vielä osakerahastoja suurempia (lyhyen koron rahastot suosituin korkorahastotyyppi)
- Sijoituspalveluyritykset:
  - Omaisuudenhoito kasvaa liiketoiminnoista nopeimmin
  - Sijoituspalvelutoiminnan tuotot kasvoivat 36 % 2004, yksittäisten yritysten välillä tilanne vaihtelee
  - Omien varojen ylijäämä kasvanut ja keskimäärin kaksinkertainen omien varojen vaatimukseen nähden

